

eul_wid: vbs-ab

Κύριλλος ὁ Σκυθοπολίτης · Cyril of Scythopolis

Life of Theodosius

Βίος Θεοδοσίου

Period: Ὀψιμαρχία [Late Antique](#)
Dialect: Κοινή Χριστιανική [Christian Koine](#)
Domain: Βίος [Biography](#)
Format: Πεζός [Prose](#)

- [5] ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΚΑΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ
Θεοδόσιος ὁ ἀξιομακάριστος καὶ οὐρανοπολίτης, τὸ μέγα κλέος τῆς Παλαιστίνης καὶ τῆς
ἐρήμου τὸ καύχημα καὶ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος τὸ στήριγμα καὶ τῶν ὀρθῶν δογμάτων ὁ
στρατηγὸς καὶ ὑπέρμαχος καὶ τοῦ κοινοβιακοῦ κανόνος ὁ ὁδηγὸς καὶ προστάτης πατρίδος μὲν
ὑπῆρχεν τῆς Καππαδοκῶν χώρας ἀπὸ κώμης Μωγαριασσοῦ καλουμένης ὑπὸ μὲν τὴν
Καισαρέων πόλιν τελοῦσης, οὐ μακρὰν δὲ τῆς Κομάνων πόλεως τῆς λεγομένης χρυσῆς
διακειμένης. [5]
- 236 ὅθεν καὶ τῆς Κομάνων αὐτῆς ἀγίας ἐκκλησίας ψάλτης χρησιμώτατος γέγονεν ἐκ παιδὸς καὶ τὸν
ἐκκλησιαστικὸν κανόνα ἀκριβῶς ἐξεπαιδεύθη καὶ ἐξέμαθεν τό τε ψαλτήριον καὶ τὰς λοιπὰς
θείας γραφάς. ἐντεῦθεν θεῖαι κρατηθεῖς κατανύξει τε καὶ ἐπιθυμίαι ἦλθεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα
ἐπὶ τῆς βασιλείας Μαρκιανοῦ τοῦ θεοφιλοῦς βουλόμενος ἐν τῇ κατ' αὐτὴν ἡσυχάσαι ἐρήμωι
καὶ δεξιῶνται ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Δαυὶδ παρὰ Λογγίνῳ τινὶ γέροντι Καππαδόκῃ τοῦ τάγματος
ὄντι τῶν σπουδαίων τῆς ἀγίας Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν Ἀναστάσεως. τοῦ δὲ Θεοδοσίου
βουληθέντος ἐν τινὶ τῶν κατὰ τὴν ἔρημον μοναστηρίων ἀναχωρῆσαι, ἐραστοῦ αὐτοῦ ὄντος τῆς
ἡσυχίας καὶ τὸν τοῦ θεοῦ φόβον ὥσῃ περιβόλαιον ἡμφιεσμένου ὁ μακάριος Λογγίνος οὐ
συνεχώρησεν διὰ τὸ σχίσμα τὸ τῶν κατὰ τὴν ἔρημον μοναχῶν τῇ καθολικῇ μὴ
κοινωνούντων ἐκκλησίαι, ἀλλὰ τῇ Εὐτυχοῦς καὶ Διοσκόρου ὑπαγομένων φιλονεικίαι τε καὶ
κακοδοξίαι· ἀλλὰ λαβὼν αὐτὸν τῇ μακαρίαι καὶ ἐν ἀγίοις παρέθετο Ἱκελίας τὴν τοῦ
Καθίσματος τῆς θεοτόκου ἐκκλησίαν τὸ τηνικαῦτα οἰκοδομοῦσιν ὡς δυνάμενον χρησιμεῦσαι
αὐτῇ ἐν τε τῷ ἐκκλησιαστικῷ κανόνι καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς διακονίαις. αὕτη δὲ τότε ἡ μακαρία
Ἱκελία πᾶσαν εὐσεβείας ὁδὸν ἐξασκήσασα κατέδειξεν ἐν πρώτοις μετὰ κηρίων γίνεσθαι τὴν
ὑπαπάντησιν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ. ἥτις τὸν ἱερὸν τοῦτον νεανίαν δεξαμένη Θεοδόσιον καὶ
ψάλτην εὐφυσέτατον αὐτὸν εὐροῦσα ἐνκαταλέγει τῷ τάγματι τῶν αὐτόθι ὑπ' αὐτὴν
σπουδαίων εὐλαβῶν ὄντων· χρόνου δὲ τινος διελθόντος καὶ τῆς μακαρίας τελειωθείσης
Ἱκελίας ἐγχειρίζεται αὐτὸς τὴν τοῦ τόπου οἰκονομίαν. καὶ ταύτην αὐτοῦ ἀμέμπτως
ἐκτελοῦντος συνέβη τελευτῆσαι τὸν τοῦ τόπου ἡγούμενον καὶ ψηφίζονται συμφώνως ἅπαντες
Θεοδόσιον τῆς τοῦ Καθίσματος ἐκκλησίας ἡγούμενον· αὐτὸς δὲ γνοὺς καὶ τὸν τῆς ἀρχῆς
κίνδυνον ὑφορώμενος φυγὰς ὥιχετο. [30]

237

καὶ πρῶτον μὲν ἔρχεται εἰς τοὺς περὶ τὰ Μέτωπα τόπους πρὸς τε τὸν μακαρίτην Μαρίνον τὸν ἀναχωρητὴν καὶ πρὸς τὸν ἀββᾶν Λουκᾶν τὸν Μετωπινὸν καὶ τὸν τῆς ἐρήμου κανόνα παρ' αὐτῶν ἐκμανθάνει, οὕστινας ἐν πρώτοις ὁ ἐν ἁγίοις Εὐθύμιος τὴν μοναχικὴν ἐπαίδευσεν ἀκρίβειαν. τούτοις οὖν ἐπὶ χρόνους τινὰς προσκατεργήσας ὁ ἀββᾶς Θεοδοσίος ἦλθεν εἰς τὴν κορυφὴν, ἐν ἣι νῦν σὺν θεῷ ἵδρυται ἡ ἁγία αὐτοῦ μονὴ ἀπὸ ἑξ σημείων τῆς ἁγίας πόλεως ἐστηκυῖα, καὶ ἔμεινεν αὐτόθι ἐν σπηλαίῳ, ἐν ᾧ νῦν τὸ τίμιον αὐτοῦ λείψανον κατάκειται, βοτάναις αὐτομάτοις ἀρκούμενος. ἔπειτα δὲ δεξάμενος τινὰ μαθητὴν τοιαύτην ἐπαίδευσεν σκληραγωγίαν. ὄντινα μαθητὴν ποτὲ εὐρὼν κύθραν καὶ κουκκούμιν περιποιησάμενον ἐδίωξεν εἰπὼν· εἰ ὅλως ἐψητὸν βούλῃ ἐσθίειν, συνμεῖναι μοι ἀδυνατεῖς σκληροτέραν ἔχοντι διαγωγὴν. ὁ δὲ διωχθεὶς τῷ ἐν ἁγίοις προσφεύγει Μαρκιανῷ τῷ ἀνωτέρῳ μνημονευθέντι περὶ τὴν ἁγίαν κοινοβιαρχοῦντι Βηθλεέμ. ὁ δὲ μέγας ἐκεῖνος Μαρκιανὸς μεταπεμφθέντι τῷ ἀββᾷ Θεοδοσίῳ ὑπ' αὐτοῦ ἔλεγεν· σὺ ἀδελφὸν κύθραν περιποιησάμενον ἐδίωξας· ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, ἐν αἷς ἐπὶ ἀναφορεῦσιν βασταχθήσονται τὰ χαλκία τοῦ μοναστηρίου σου. οὐ γὰρ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὅρους κειμένη ἢ καὶ σὲ τοίνυν τὸν κεκρυμμένον πᾶσιν περιφανῇ ποιήσει ὁ θεὸς καὶ κατάδηλον. ἥτις προφητεία οὐ διήμαρτεν, ὡς πρόδηλον τοῖς πᾶσιν καθέστηκεν· εὐδοκία γὰρ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς καὶ συνεργείας τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐμπνεύσει τοῦ ἁγίου πνεύματος κοινόβιον μέγα τε καὶ πολυάνθρωπον αὐτόθι συνεστήσατο πάντων ὑπερέχον καὶ προκαθεζόμενον τῶν ἐν πάσῃ τῇ Παλαιστίνῃ κοινοβίων. ὅτι δὲ εὐδοκία καὶ συνεργεία τοῦ θεοῦ καὶ οὐκ ἐξ ἀνθρωπίνης σπουδῆς τὸ τοῦ ἀββᾶ Θεοδοσίου συνέστη κοινόβιον, δι' ὀλίγων ἀποδείξει πειράσομαι. Αὐτοῦ γὰρ κεκρυμμένου ἐν τῷ σπηλαίῳ, ὡς εἴρηται, ἐν πολλῇ ἐκουσίῳ πτωχείᾳ καὶ βοτάναις ἀρκουμένου καὶ μόνη τῇ προσευχῇ προσκατεροῦντος ἀνὴρ τις ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου ἐλθὼν φιλόχριστος, ἱλλουστρίου μὲν ἀξιώματι τετιμημένος, Ἀκάκιος δὲ προσαγορευόμενος, ἀκούσας περὶ τῆς τούτου ἀρετῆς καὶ τῆς τῶν καλῶν μαργαριτῶν κτήσεως ὑπάρχων ἐπιθυμητὴς κατὰ τὸ εὐαγγέλιον ἦλθεν πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ εἰρημένῳ σπηλαίῳ καὶ προσκυνήσας αὐτὸν ἐκάθισεν τῆς αὐτοῦ νοθεσίας καὶ διδασκαλίας ἀκούων. ^[5]

238 καὶ γνοὺς αὐτὸν μὴ ἀνέχεσθαι τί ποτε λαμβάνειν παρά τινος, κώδριν ἑκατὸν νομισμάτων ἀσυμφώνως καταχωννύει ἐν τῷ σπηλαίῳ καὶ οὕτως ἀσπασάμενος αὐτὸν ἐξῆλθεν. ὅστις καὶ ἐν τῷ Βυζαντίῳ ἀπελθὼν ἔμεινεν ἐπὶ χρόνον πολὺν τακτὴν τινα εὐλογίαν ἀποστέλλων ἐν χρυσῷ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν τῷ μακαρίτῃ Θεοδοσίῳ. καὶ τοῦτο μὲν Ἀκάκιος· ὁ δὲ μέγας Θεοδοσίος μετὰ τὴν τοῦ ἱλλουστρίου ἀναχώρησιν τῇ ἐξῆς ἐν τῷ σπηλαίῳ κεκρυμμένον εὐρὼν τὸ ῥηθὲν χρυσίον κτίζει ἐν πρώτοις ὑπεράνω τοῦ σπηλαίου ξενοδοχεῖον καὶ ἐδεξιοῦτο πάντα ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν· ἀγοράζει δὲ δύο μικρὰ ὀνάρια καὶ δι' ἑαυτοῦ ἀπῆρχετο καὶ τὴν σωματικὴν χρεῖαν ἀπεκόμιζεν. ἐντεῦθεν ἀρχὴν ἐποιήσατο συνιστᾶν τὸ ἑαυτοῦ κοινόβιον καὶ ἀπὸ τότε ἤρξαντο πολλοὶ προστρέχειν αὐτῷ παρακαλοῦντες συνοικῆσαι αὐτῷ, καὶ αὐτὸς δεχόμενος αὐτοὺς ὡδήγει πρὸς τὸ τέλειον θέλημα τοῦ θεοῦ καὶ συνήργει αὐτῷ εἰς πάντα ὁ θεός, καὶ ἦν ἀνὴρ ἐπιτυχάνων καθάπερ ἐπὶ τοῦ Ἰωσήφ ἠκούσαμεν. Λέγεται δὲ περὶ αὐτοῦ ὅτι τρία ἐξαίρετα ἐκέκτητο κατορθώματα, ἀκριβεστάτην ἄσκησιν μετὰ πίστεως ἀληθοῦς καὶ ὀρθοδόξου ἀπὸ νεότητος μέχρι γήρους παραμείνας καὶ τὴν πρὸς τοὺς ξένους καὶ πτωχοὺς δαψιλῇ καὶ ἀπροσωπόληπτον φιλοφροσύνην καί, τὸ τρίτον, τὸ τῆς θείας λειτουργίας σύντονον, μικροῦ δεῖν καὶ ἄπαυστον. ἐν τούτοις τοίνυν καὶ τοῖς τοιοῦτοις ἀνδραγαθήμασί τε καὶ ἀγωνίσμασιν διαπρέπων ὁ μέγας οὗτος Θεοδοσίος καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις ἀββᾶ Μαρκιανοῦ ἐν Χριστῷ κοιμηθέντος πάντες οἱ τῆς ἐρήμου μοναχοὶ συναθροισθέντες παρὰ τῷ πατριάρχῃ Σαλουστίῳ ἄρρωστοῦντι καὶ μιᾷ γνώμῃ γεγονότες κοινῇ ψήφῳ προέβαλον τὸν μέγαν τοῦτον Θεοδοσίον ἀρχιμανδρίτην τῶν ὑπὸ τὴν ἁγίαν πόλιν κοινοβίων εἰς τὸν τόπον τοῦ κατὰ

τὴν μακαρίαν Μελάνην Γερωντίου, δευτερεύοντα αὐτοῦ καταστήσαντες τὸν ἐν ἀγίοις Παῦλον τὸν τῆς μονῆς τοῦ ἁββᾶ Μαρτυρίου ἡγούμενον· εἰς τὸν τόπον δὲ τῶν μακαρίων πατέρων Πασσαρίωνος καὶ Ἐλπιδίου κατέστησαν τὸν ἐν ἀγίοις πατέρα ἡμῶν Σάβαν ἀρχιμανδρίτην τε καὶ νομοθέτην πάντων τῶν ὑπὸ Παλαιστίνην λαυρῶν τε καὶ ἀναχωρητῶν καὶ δευτερεύοντα αὐτοῦ τὸν μακαρίτην Εὐγένιον τὸν τῆς λαύρας τοῦ ἐν ἀγίοις ἁββᾶ Γερασίου ἡγούμενον. ^[10]

239 Ὁ μὲν οὖν θεοφόρος ἁββᾶς Θεοδοσίος προβαίνων τοῖς κατὰ θεὸν πλεονεκτήμασι μέγας ἐγένετο. περὶ οὗ τί χρὴ πολλὰ λέγειν; ἱκανὴ γάρ ἐστιν τὰς αὐτοῦ ἀρετὰς ἀνακηρύττειν ἥ τε κατὰ θεὸν διαγωγή καὶ ἡ πνευματικὴ κατάστασις τῆς αὐτοῦ εὐαγεστάτης καὶ περιφανεστάτης μονῆς πλὴν ὅτι καὶ ὁ τιμιώτατος Θεόδωρος ὁ ὀσιώτατος τῆς Πετραίων πόλεως ἐπίσκοπος φοιτητὴς αὐτοῦ γεγονώς καὶ τοῖς μοναχικοῖς καὶ ἀρχιερατικοῖς κατορθώμασι διαπρέπων σαφῶς καὶ ἀκριβῶς τὰ κατὰ τὸν θεάρεστον αὐτοῦ συνεγράψατο βίον κατὰ πλάτος. Χρόνον τοίνυν ἐτῶν πεντήκοντα ἐν ταύτῃ ἀγωνισάμενος τῇ ἐρήμῳ καὶ ἀθλήσας καὶ στεφανίτης ἀναδειχθεὶς καὶ πολλοὺς καὶ ἀναριθμήτους εὐσεβείας ἀγωνιστὰς καὶ νικηφόρους ἀναδείξας καὶ εἰς βαθὺ γήρας ἐλάσας ἀρρωστία σωματικῇ περιέπεσεν καὶ ταύτῃ ἐπὶ χρόνον εὐχαρίστως ἐγκαρτερήσας εἰς χειρὰς θεοῦ τὸ πνεῦμα παρέθετο πρεσβύτης καὶ πλήρης ἡμερῶν, τὸν ἑκατοστὸν σχεδὸν τῆς αὐτοῦ ἡλικίας φθάσας ἐνιαυτόν. ἡ δὲ τελείωσις αὐτοῦ γέγονεν κατὰ τὴν ἐνδεκάτην τοῦ Ἰαννουαρίου μηνὸς τῆς ἐβδόμης ἰνδικτιόνος ἐν εἰκοστῷ δευτέρῳ μηνὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοφυλάκτου βασιλέως ἡμῶν Ἰουστινιανοῦ. Τὴν μέντοι ἡγεμονίαν τῆς τοῦ ἁββᾶ Θεοδοσίου μονῆς διεδέξατο Σωφρόνιος τις ἐν μοναχικοῖς κατορθώμασιν ἀναφανεὶς ἄριστος. ^[30]

240 ὅστις Σωφρόνιος τῷ γένει μὲν ὑπῆρχεν Ἀρμένιος ἀπὸ κώμης Ζωμερὶ καλουμένης τῇ μητροπόλει Σεβαστείας προσκειμένης, καταλιπὼν δὲ τὴν πατρίδα ἔτι νέος ὢν ἦλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ πολλοῖς πατράσιν συντυχὼν καὶ τὴν ἐκάστου ἀρετὴν καὶ πολιτείαν καταμαθὼν καὶ τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ ἀναμαζάμενος ἦλθεν καὶ εἰς τὴν τοῦ μακαρίου Θεοδοσίου μονήν. καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἐνδυσάμενος καὶ μοναχικῶς παιδευθεὶς καὶ τὰς μοναχικὰς ἀρετὰς περιβαλόμενος ῥίζαν μὲν καὶ θεμέλιον τῆς ἑαυτοῦ πολιτείας τὴν ταπεινοφροσύνην καὶ τὴν ὑπακοὴν ἐποιήσατο, διὰ πασῶν δὲ τῶν τῆς ἀσκήσεως ἀρετῶν διεξελθὼν καὶ πολλὰς καὶ διαφόρους ἐκτελέσας ἐν τῇ αὐτῇ μονῇ διακονίας καὶ δόκιμος ἀναφανεὶς γίνεται τῆς μονῆς δευτεράριος ἐπὶ χρόνον ἐτῶν δεκαπέντε καὶ οὕτως ψήφῳ τοῦ μεγάλου ἁββᾶ Θεοδοσίου τελευτᾶν μέλλοντος τὴν τῆς μονῆς ἡγεμονίαν παρέλαβεν. εἶχεν δὲ οὗτος ὁ μακάριος Σωφρόνιος ἐξάδελφόν τινα Μάμαν ὀνόματι· ὅστις Μάμας ἐν τῇ νεότητι συμπτῶματί τινα περιπεσὼν ὑπὸ τῶν ἰατρῶν εὐνουχίσθη καὶ ἀνελθὼν εἰς τὸ Βυζάντιον γίνεται κουβικουλᾶριος Ἀναστασίου τοῦ βασιλέως καὶ διὰ τοῦ χρόνου προκόψας γίνεται πρεπόσιτος. ὅστις πολλὴν καὶ ἄφατον καρποφορίαν τῷ μοναστηρίῳ προσήνεγκεν, ἐξ ἧς καρποφορίας ὁ ἐν ἀγίοις Σωφρόνιος τετραπλασίως τὴν μονὴν ἠύξησεν καὶ ἐπλάτυνεν μετὰ τὴν τοῦ μακαρίου Θεοδοσίου κοίμησιν, ἀνήγειρεν δὲ ἐκ θεμελίων ἐν αὐτῇ τῇ ἀγίᾳ μονῇ ἐκκλησίαν τῇ παννυμνήτῳ θεοτόκῳ καὶ ἀειπαρθένῳ Μαρίας. ἀλλὰ τί τὰ πολλὰ λέγω; διαλάμπουσιν γὰρ οἱ πόνοι Σωφρονίου καὶ τὰ τούτου κατορθώματα ἐν τῇ τοῦ μακαρίου ἁββᾶ Θεοδοσίου μονῇ· οὐ μόνον γὰρ κτήμασι καὶ προσόδοις ἐνιαυσιαίοις ἐπλούτισεν ταύτην, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν αὐτῇ ἐν Χριστῷ συνοδίαν ἐπλήθυνεν τριπλασίως καὶ ἀπλῶς εἶπεῖν ἐπὶ δέκα τέσσαρας χρόνους [καὶ δύο μῆνας] καλῶς αὐτὴν κυβερνήσας ἐτελεύτησεν ἐν χαρᾷ μηνὶ Μαρτίῳ εἰκάδι πρώτῃ τῆς πέμπτης ἰνδικτιόνος. ^[25]

241 μέλλων δὲ τελευτῆσαι εἶπεν τῷ μαθητῇ αὐτοῦ παρισταμένῳ καὶ κλαίοντι· μὴ λυποῦ, τέκνον, ὅτι ἐὰν εὐρῶ παρρησίαν, τῇ ἐβδόμῃ ἡμέρᾳ λαμβάνω σε, ἵνα σὺν ἐμοὶ εἴης εἰς τὸν τῆς

ἀναπαύσεως τόπον. ὃ καὶ γέγονεν· τῇ γὰρ ἐβδόμῃ ἡμέρᾳ ἐτελεύτησεν ὁ μαθητὴς καὶ ἐγνώσθη
τοῖς πᾶσιν ἢ πρὸς τὸν θεὸν Σωφρονίου παρρησία. ^[5]